USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudkyň Evy Šonkové a Sylvy Šiškeové v právní věci žalobce: **V. C. P.,** zast. Mgr. Petrem Václavkem, advokátem se sídlem Opletalova 1417/25, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 8. 2023, č. j. OAM-124/ZA-ZA11-HA13-2023, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 11. 2023, č. j. 17 Az 22/2023-43,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobce požádal žalovaného o udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný rozhodl tak, že se žalobci mezinárodní ochrana podle § 12, 13, 14, 14a ani 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, neuděluje. Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“).

[2] Krajský soud v záhlaví označeným rozsudkem žalobu zamítl.

[3] Podle krajského soudu nemohl závěr, že žalobce si chce prostřednictvím žádosti pouze legalizovat pobyt, zasáhnout do jeho práv. Jednalo se totiž jen o podpůrnou část argumentace. Žalobcova žádost byla standardně posouzena podle § 12 až 14b zákona o azylu.

[4] Žalobce žádost odůvodnil obavou z věřitelů a obavami souvisejícími se svojí sexuální orientací (sám se považuje za bisexuála, nicméně okolí mu připisuje homosexuální orientaci).

Obavu z věřitelů nelze podřadit pod § 12 zákona o azylu. Původcem azylově relevantního pronásledování navíc je typicky veřejná moc. Žalobcovi věřitelé jsou však soukromé osoby. Ty mohou být původcem pronásledování za podmínky, že veřejná moc není schopna či ochotna zakročit. To však není případ Vietnamu.

[5] Žalobce je coby bisexuál součástí LGBT komunity. Lze proto vyjít z materiálů popisujících postavení homosexuálů. Z nich vyplývá, že ve Vietnamu dochází v tomto směru k osvětě, situace je obecně lepší ve velkých městech. Homosexualita není již považována za nemoc a byla legalizována. Špatné jednání vůči členům LGBT skupiny hrozí především od rodiny, nikoliv od státu. I sám žalobce tvrdí, že byl ostatními spolužáky (tedy soukromými osobami) šikanován na základní a střední škole. Během studia na vysoké škole již nikoliv. V takovém jednání nelze spatřovat pronásledování podle § 12 zákona o azylu. Rodině o své sexuální orientaci zatím neřekl. Není tedy zřejmé, zda jej za to budou odsuzovat. I kdyby tomu tak však bylo, nelze předpokládat, že se bude jednat o pronásledování podle § 12 zákona o azylu. Žalobce se přitom ani neobrátil s žádostí o pomoc na příslušné vnitrostátní orgány. Žalobce sice tvrdí, že jsou státní orgány zkorumpované či neochotné mu poskytnout pomoc. To je však pouze jeho subjektivní přesvědčení. Žádné důkazy k prokázání svého tvrzení nepředložil.

[6] Co se týká humanitárního azylu, tak jeho smyslem není poskytnutí ochrany pro případ skrývání před věřiteli ani obava z následků přiznání homosexuality ve státě, kde žalobci za příslušnost k této sexuální menšině navíc nic nehrozí.

[7] Dále se krajský soud zabýval tím, zda lze újmu hrozící žalobci ze strany soukromých osob (jeho věřitelů) podřadit pod doplňkovou ochranu podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Ze správního spisu vyplývá, že ve Vietnamu existuje účinný systém právní ochrany. To stejné platí i pro případnou újmu vyplývající z žalobcovy sexuální orientace. Příkoří, která doposud se svojí sexuální orientací zažil, navíc nedosahují dostatečné intenzity. Kromě toho jsou i časově vzdálená, docházelo k nim v době, kdy žalobce studoval na základní a střední škole.

[8] Co se týká tvrzené újmy podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, není krajskému soudu zřejmé, v rozporu s jakými mezinárodními závazky má újma být či jakým konkrétním způsobem by mělo k rozporu s mezinárodními závazky dojít. Žalobce toto nijak neupřesnil.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[9] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[10] Tvrzení žalovaného, že si stěžovatel chtěl žádostí legalizovat pobyt, nelze považovat pouze za podpůrnou argumentaci. Toto tvrzení se totiž prolíná celým rozhodnutím a žalovaný měl na jeho základě tendenci žádost zamítnout. Touto argumentací žalovaný

výslovně zdůvodňuje nepřiznání mezinárodní ochrany. Nemá přitom oporu ve správním spisu.

[11] Dále stěžovatel namítá, že se žalovaný zaobíral ochranou před nezákonně vysokým úrokem. To však stěžovatel nenamítal. Stěžovatel namítal, že mu hrozila újma na zdraví ze strany věřitelů. Krajský soud měl proto rozhodnutí žalovaného zrušit pro nepřezkoumatelnost. Místo toho však argumentaci žalovaného doplnil. Takto ovšem nelze postupovat.

[12] Dále není správný závěr krajského soudu o možnosti domoci se ochrany u orgánů veřejné moci. Stěžovatel poukazoval na to, že ve Vietnamu je všudypřítomná korupce a že výkon spravedlnosti je značně nejistý. To je však obtížné prokázat. Ze správního spisu tento závěr nicméně vyplývá. Stěžovatel se na vnitrostátní orgány neobrátil, neboť to nebylo nutné. Získal totiž pobytové oprávnění v České republice. Kromě toho krajský soud opomenul posoudit vliv jeho sexuální orientace na možnost domoci se adekvátní ochrany.

[13] Stěžovatel uznává, že ze strany státní moci nedochází k systémovému pronásledování příslušníků sexuálních menšin. Státní moc však ani neposkytuje ochranu proti jejich cílenému pronásledování. Většinová populace je přitom vůči této skupině osob nepřátelská. Jak konstatoval krajský soud, k nežádoucímu jednání dochází především v domácím prostředí. Tomu stěžovatel nečelil mimo jiné kvůli tomu, že rodině se se svojí sexuální orientací dosud nesvěřil. Je pravda, že se na vysoké škole s obtěžováním nesetkal. Krajský soud však nepřihlédl ke stěžovatelovu vysvětlení, proč tomu tak bylo. Stěžovatel se totiž během studia na vysoké škole ostatních stranil a ke své sexuální orientaci se nepřihlásil.

[14] Krajský soud se nedostatečně zabýval možností udělit stěžovateli humanitární azyl. Stěžovatel v žalobě namítal, že žalovaný nikterak nevyložil pojmy „případ hodný zvláštního zřetele“ a „humanitární důvod“. Dále namítal, že stěžovatel nezohlednil možnou kombinaci hrozeb (újma na zdraví ze strany věřitelů a diskriminace spojená se sexuální orientací). Ani krajský soud však kombinaci obou faktorů nijak nezohlednil. Posuzoval totiž každou hrozbu zvlášť.

[15] Stěžovatel nesouhlasí s krajským soudem v tom, že by stran neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu formuloval pouze obecné námitky. Žalovaný nezohlednil hrozbu ponižování a pronásledování pro jeho sexuální orientaci. Proto formuloval námitku nepřezkoumatelnosti. Krajský soud ani žalovaný se navíc vůbec nezabývali důvodem podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu.

[16] Žalovaný má za to, že rozsudek krajského soudu je v souladu se zákonem, a bez podrobnější argumentace navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl jako nepřijatelnou, případně aby ji zamítl jako nedůvodnou.

III. Posouzení kasační stížnosti

[17] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem.

[18] Vzhledem k tomu, že věc byla v souladu se zákonem projednána v řízení před krajským soudem specializovaným samosoudcem, zabýval se Nejvyšší správní soud dále přijatelností kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s.

[19] Kasační stížnost je přijatelná tehdy, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Vymezením tohoto neurčitého právního pojmu se Nejvyšší správní soud zabýval v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu, 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně, 4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu bylo shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[20] Žalovaný několikrát zopakoval, že stěžovatel požádal o azyl pouze proto, aby si legalizoval pobyt. Žalovaný však své rozhodnutí na tomto konstatování nezaložil. V takovém případě by žádost jako zjevně nedůvodnou zamítl [§ 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu]. Žalovaný své rozhodnutí naopak založil na tom, že neshledal naplnění zákonných důvodů pro udělení mezinárodní ochrany. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že v této situaci skutečně nemá takové konstatování žádný vliv. Krajský soud tak v souladu s judikaturou přistoupil k přezkumu toho, proč žalovaný neshledal naplnění žádných azylově relevantních důvodů (viz rozsudek NSS ze dne 30. 11. 2005, č. j. 5 Azs 70/2005-70).

[21] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že původcem pronásledování i vážné újmy podle zákona o azylu může být i nestátní subjekt (např. soukromá osoba), pokud lze takové počínání přičítat státu. V těchto případech se tedy musí žadatel nejprve obrátit na vnitrostátní orgány v zemi původu a vyčerpat dostupné prostředky ochrany, ledaže by mu nebyly schopny či ochotny poskytnout účinnou ochranu (viz usnesení ze dne 4. 2. 2021, č. j. 6 Azs 168/2020-50, bod 14). Vietnam je přitom třeba považovat za zemi, ve které jsou zajištěny mechanismy účinné ochrany (např. policie). Ani určité problémy s korupcí neumožňují učinit závěr, že občanům je ochrana *a priori* nedostupná. Za této situace břemeno tvrzení ohledně nedostupnosti (resp. nedostatečnosti) ochrany v zemi původu pro stěžovatele leželo na něm (viz usnesení NSS ze dne 29. 7. 2020,

č. j. 10 Azs 38/2020-30, body 9 a 10, a ze dne 6. 1. 2022, č. j. 5 Azs 61/2020-30, bod 15). Stěžovatel ovšem nevysvětlil, proč by nemohl využít ochrany státních orgánů v zemi původu. Ze zpráv o zemi původu nevyplývá, že by důvodem odepření ochrany mohla být stěžovatelova sexuální orientace. Naopak z nich plyne, že LGBT osoby jsou v zemi původu vystaveny nízkému riziku úřední diskriminace. Vnitrostátní orgány ve Vietnamu postihují lichvu i nelegální poskytování půjček. Proto nelze předpokládat, že by nepostihovaly násilné vymáhání těchto pohledávek (viz usnesení NSS ze dne 28. 11. 2023, č. j. 2 Azs 290/2023-31, bod 12).

[22] Nejvyšší správní soud také již v roce 2017 dovodil, že byť mají osoby s menšinovou sexuální orientací ve Vietnamu problémy (zejména v rodině), nejedná se samo o sobě o důvod pro udělení azylu či jiné formy mezinárodní ochrany (viz usnesení NSS ze dne 26. 10. 2017, č. j. 9 Azs 197/2017-28, body 28 a 29). Smyslem mezinárodní ochrany totiž není poskytnout žadateli ochranu před jakýmkoliv negativním jevem v zemi původu (rozsudky NSS ze dne 14. 9. 2005, č. j. 5 Azs 125/2005-46, a ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006-52). Pro posuzovaný případ je podstatné, že stěžovatel byl především v dětství a během dospívání vystaven posměškům, šikaně a patrně i nižší formě fyzického násilí ze strany svých spolužáků (rovněž dětí), jejichž četnost se postupem času snižovala. Tyto zkušenosti nejsou bez dalšího přenositelné na aktuální situaci, kdy je stěžovatel již dospělý. Pouze ze skutečnosti, že největšímu příkoří bývají LGBT osoby v zemi původu vystaveny ze strany svých rodinných příslušníků, nelze dovozovat, že by byl takové reakci vystaven i stěžovatel, jenž se dosud své rodině se svojí bisexualitou nesvěřil. Již vůbec nelze předpokládat, že případná reakce bude natolik prudká, že dosáhne intenzity pronásledování či vážné újmy.

[23] Z tohoto přehledu judikatury je zřejmé, že krajský soud posoudil věc zcela v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu. Ani hrozba újmy ze strany stěžovatelových věřitelů, ani hrozba újmy související se stěžovatelovou sexuální orientací neodůvodňují udělení žádné z forem mezinárodní ochrany. Co se týká vnímání sexuálních menšin ve Vietnamu, je zjevné, že se situace neustále zlepšuje. Nepovažoval-li devátý senát za obdobných okolností v roce 2017 obecně situaci ve Vietnamu za natolik intenzivní, že by odůvodňovala udělení mezinárodní ochrany, není důvod, aby v této věci Nejvyšší správní soud postupoval odlišně.

[24] Stěžovatel obecně namítl, že krajský soud doplnil chybějící odůvodnění žalovaného, namísto zrušení jeho rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost, a zaujal tak spíše pozici odvolacího orgánu. Konkrétně poukázal na to, že se žalovaný nezabýval jím uvedenými důvody z hlediska doplňkové ochrany a dále vůbec neposuzoval jeho obavu z napadení ze strany věřitelů.

[25] Nejvyšší správní soud nemá rozhodnutí žalovaného za nepřezkoumatelné, neboť ten jednoznačně vymezil, za jakých podmínek lze jednání soukromých osob přičítat státu. To platí jak pro azyl (v této části odůvodnění se žalovaný danou otázkou zabýval), tak pro doplňkovou ochranu. Shledal-li tedy, že jednání soukromých osob není přičitatelné státu, neboť v zemi původu existují obecně dostupné prostředky ochrany před tímto jednáním,

které stěžovatel nevyčerpal, je třeba tuto argumentaci vztáhnout i k rozhodnutí o neudělení doplňkové ochrany.

[26] Stěžovatel má za to, že měl krajský soud zrušit rozhodnutí žalovaného, neboť se nevypořádal s tím, že se obává fyzické újmy, kterou mu mohou způsobit jeho věřitelé. Žalovaný se měl zabývat pouze ochranou před příliš vysokou úrokovou sazbou. To však není pravda. Stěžovatel při pohovoru akcentoval výši úroku, kterou není schopen splatit, a to, že mu věřitelé vyhrožovali, že oznámí vysoké škole, na které studoval, že není schopen splácet svůj dluh. Ve vyjádření k podkladům stěžovatel zcela obecně a bez jakýchkoliv podrobností uvedl, že je mu vyhrožováno fyzickým násilím, pokud půjčku včas nesplatí. Žalovaný se ve svém odůvodnění vyjádřil tak, že stěžovatel může využít ochranu poskytovanou vietnamskými orgány: „*Pokud by se tedy jmenovaný skutečně cítil ohrožen, může se obrátit na příslušné domovské státní orgány s žádostí o zjednání nápravy.*“ Ve vztahu k vyhrožování konkrétně uvedl: „*Jelikož žadatel v průběhu řízení neuvedl, že by se v souvislosti s vyhrožováním věřitelů obrátil s žádostí o pomoc na příslušné domovské státní orgány, současně tím neprokázal, že by mu pomoc odepřely.*“ Žalovaný proto uzavřel, že „*správní orgán s ohledem na výše uvedené skutečnosti hodnotí vyjádření jmenovaného o jeho obavách z věřitelů jako spekulativní a účelově použité, s cílem vyvolat ve správním orgánu domněnku o důvodech azylově relevantních.*“ Stěžovateli tedy nelze přisvědčit, že by se žalovaný zabýval pouze právními nástroji ochrany proti lichevním úrokům, neboť posuzoval i možnosti ochrany před násilím ze strany věřitelů.

[27] Krajský soud posoudil v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu i stěžovatelovy námitky týkající se humanitárního azylu. Z rozsudku ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004-55, plyne, že smyslem humanitárního azylu je poskytnout azyl v situacích, na které ostatní ustanovení nedopadají a ve kterých by bylo jeho neposkytnutí nehumánní. Těmito jinými situacemi tedy jistě nejsou případy typicky spadající pod § 12 či § 14a zákona o azylu, avšak nedosahující dostatečné intenzity či řešitelné pomocí ochrany poskytované vnitrostátními orgány země původu žadatele. Na tom nic nemění ani to, že stěžovatel uplatnil v řízení o mezinárodní ochraně dva důvody, které mohou působit zároveň.

[28] Námitka stěžovatele, že se žalovaný dostatečně nezabýval tím, zda mu hrozí újma podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu, je nepřípustná, neboť ji stěžovatel mohl uplatnit již v řízení před krajským soudem, ovšem neučinil tak (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Logicky pak nelze vytýkat ani krajskému soudu, že se s touto otázkou nevypořádal. Zmiňuje-li stěžovatel pojem svévolného násilí užitý v tomto ustanovení, pomíjí jeho další text, jenž váže svévolné násilí na situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu.

[29] Krajský soud postupoval zcela v souladu s uvedenou ustálenou judikaturou. Kasační stížnost je tedy nepřijatelná ve smyslu § 104a odst. 1 s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

[30] Jelikož je kasační stížnost nepřijatelná, Nejvyšší správní soud ji podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl.

[31] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti soud rozhodl podle úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1 větou první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS). Stěžovatel v řízení nebyl úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Procesně úspěšnému žalovanému nevznikly náklady převyšující náklady běžné úřední činnosti, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014-47, č. 3228/2015 Sb. NSS).

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. dubna 2024

Tomáš Kocourek
předseda senátu